

บทคัดย่อ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 คือ เพื่อให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค สร้างความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจให้มีความเท่าเทียมกันในทางกฎหมายมากยิ่งขึ้น ให้ผู้บริโภคที่ได้รับการเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วย ความรวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพ ขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชั้นพิจารณาอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ และเพื่อแก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในการดำเนินคดีในศาล กฎหมายจึงบัญญัติให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวน และศาลมีดุลยพินิจอย่างกว้างขวางในการสืบพยานหลักฐาน เพื่อให้ได้ความจริงในคดี เช่น ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยาน และสามารถซักถามถึงข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้ว่าจะไม่มีคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยกขึ้นอ้างก็ตาม และศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่ศาลเห็นสมควร การค้นหาข้อเท็จจริงในคดีให้ได้ครบถ้วนสมบูรณ์จากข้อมูลที่แท้จริง ก็เพื่อมีคำวินิจฉัย ตัดสินคดีให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย และการที่ใช้กระบวนการพิจารณาที่ค่อนข้างไต่สวนก็เพราะว่าคู่ความไม่มีความเท่าเทียมกันในคดี และคดีผู้บริโภคยังเป็นคดีเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะที่รัฐต้องเข้ามาคุ้มครองดูแลผู้บริโภคในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ

จากการศึกษาพบว่า หลักการค้นหาความจริงตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่ให้ศาลมีบทบาทในเชิงไต่สวน แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่ได้มีบทบาทดังกล่าว เนื่องจากคดีส่วนใหญ่ที่มาสู่ศาล โจทก์เป็นฝ่ายผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริโภคและข้อหาที่ฟ้องร้องก็เป็นเรื่องฟ้องให้ชำระหนี้ตามสัญญาซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลไม่ต้องใช้บทบาทในเชิงไต่สวนในคดี โดยสามารถพิพากษาไปตามเอกสารสัญญาที่ปรากฏ เมื่อกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ให้คดีผู้บริโภครวมถึงคดีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภค ทำให้คดีที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณมาก การกำหนดวันนัดพิจารณาไม่สามารถทำได้อย่างรวดเร็วตามที่กฎหมายกำหนดไว้และอัตรากำลังผู้พิพากษาน้อยกว่าปริมาณงานที่ทำเป็นอย่างมาก ผู้พิพากษาต้องทำงานอย่างหนัก จึงไม่มีเวลาอย่างเพียงพอในการใช้บทบาทเชิงไต่สวนในคดี เรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมหรือแม้แต่การซักถามพยานด้วยตนเอง

นอกจากนั้น การที่กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและกฎหมายพยานของไทย ได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายคอมมอนลอร์เป็นอย่างมาก โดยระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ ใช้หลักการต่อสู้คดีของคุณค่า ความจริงจะปรากฏขึ้นเมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องต่อสู้แข่งขันกัน ในคดีแพ่ง ศาลจึงมีความเคยชินกับบทบาทวางเฉย กล่าวคือ ศาลทำหน้าที่เพียงเป็นผู้คอยควบคุม ทั้งสองฝ่ายให้ต่อสู้คดีไปตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้มีการเอารัดเอาเปรียบกันในศาล ศาลพิจารณาได้เฉพาะพยานหลักฐานที่คู่ความเสนอมาต่อตนเท่านั้น และไม่มีหน้าที่ในการนำสืบ พยานหลักฐาน ภายใต้หลักความสามารถที่เท่าเทียมกันของคุณค่าในคดี แม้แต่ในคดีมโนสำเนาที่ กฎหมายให้ศาลมีบทบาทเชิงไต่สวน แต่ศาลก็ยังคงความเป็นกลางในคดีอย่างเคร่งครัดและ วางเฉยในคดี เกินกว่าคู่ความจะมองว่าผู้พิพากษาวางตัวไม่เป็นกลาง ในคดีผู้บริโภคที่ ผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่ ศาลก็ยังคงมีบทบาทวางเฉย เพราะมองว่า ไม่แตกต่างจากคดีมโนสำเนาและคดีแพ่งทั่วไป ที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าและบริการต่าง ๆ

เมื่อพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นำเอาวิธีพิจารณาคดีที่ ค่อนไปทางระบบไต่สวนมาใช้ กฎหมายจึงบัญญัติให้มี “เจ้าพนักงานคดี” เป็นตำแหน่งจัดตั้งขึ้น ใหม่ โดยเป็นข้าราชการของสำนักงานศาลยุติธรรม ทำหน้าที่ช่วยเหลือศาล ในการดำเนินคดี ผู้บริโภค มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้ศาลเข้าใจ ข้อเท็จจริงและมองประเด็นได้ชัดเจนขึ้น หรือการเรียกพยานมาสืบ ทำให้กระบวนการพิจารณาในทาง ไต่สวนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่การทำหน้าที่ช่วยเหลือศาลนั้น ศาลต้องมีคำสั่งหรือต้อง มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ มิฉะนั้น เจ้าพนักงานคดีก็ไม่มีอำนาจในการตรวจสอบและรวบรวม พยานหลักฐาน จึงควรแก้ไขกฎหมายให้เจ้าพนักงานคดีสามารถช่วยเหลือศาลมากขึ้น โดยไม่มี ข้อจำกัดที่ศาลต้องมีคำสั่งหรือได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะการวินิจฉัยพยานหลักฐานต่างๆ ศาลเป็นผู้ชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานและพิพากษาคดีอย่าง เป็นธรรมอยู่แล้ว หากเจ้าพนักงานคดีช่วยเหลือศาล โดยสอบถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากคู่ความ และจัดทำรายงานสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นพิพาทเสนอต่อองค์กรคณะที่พิจารณาคดีอย่าง ครบถ้วน สามารถเรียกพยานหลักฐานที่สำคัญในคดีเสนอต่อศาล หรือขอข้อมูลจากพยาน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญได้เองแล้ว จะทำให้การดำเนินกระบวนการรวดเร็วยิ่งขึ้น ศาลมีรายงานข้อเท็จจริงเบื้องต้นจากเจ้าพนักงานคดีเป็นข้อมูลอยู่แล้ว ศาลจึงถามพยานเฉพาะ ข้อเท็จจริงที่ยังไม่ครบถ้วนหรือเพียงอธิบายข้อเท็จจริงที่ยังไม่ชัดเจนเท่านั้น จะช่วยให้ศาลใน คดีผู้บริโภคได้มีบทบาทในเชิงรุกและไม่เป็นกลางโดยวางเฉยในคดีอีกต่อไป

จึงควรมีการทบทวนแก้ไขคำนิยามคำว่าคดีผู้บริโภค ให้คดีผู้บริโภคไม่รวมถึงคดีที่ผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภค เนื่องจาก พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอนในการดำเนินคดีในศาล เพื่อให้กฎหมายสารบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดสิทธิหรือหน้าที่ อันได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ให้ได้รับการรับรอง คุ้มครอง และบังคับตาม จึงต้องนำกฎหมายวิธีสบัญญัติไปใช้ให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสารบัญญัติ และต้องบังคับใช้ไปในทิศทางเดียวกัน การใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ 2551 กับฝ่ายผู้บริโภคเสียเอง จึงไม่เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว

Abstract

The intention of The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. as provide the procedure for the consumer which easy and convenient , will be equal rights to sue his claims and his argue. The consumer who's damaged will be cure with fastness, economize, efficiency, get rid of the problem and obstacle in the trial which is protect the right of the consumer. In the same time, the Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. will encourage the entrepreneur to concern and develop about the goods and service so the goods and service will be good standard and the consumers will be have a good life and be livable. The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. provide the law in the inquisitorial system to ease the in equal rights of the litigants in the court. The judges have to examine the facts of the litigants whatever the litigants or the judges invitation. The judges can ask any question which concerning about the case whatever nobody mention it and the judges can suitably call any evidence. Fact-finding of the case for the true fact , true information for judge the consumer case. The law provide as a inquisitorial system because the litigants in a lawsuit has no the equality in a consumer case. The consumer case also relate to the public interest that the state must come in to protect the consumer because the consumer is the citizen of the state.

In this research, the principle of the Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. as provide the inquisitorial system. However, in practical the most of the judge have not a role aforementioned. Because of the most of the consumer case, the entrepreneur is the plaintiffs. The cause of action is sue for repay of the promise and contract of sale . Consequently, the judge do not have an inquiry role. Therefore the judge can judge follow on the document of promises that appear. The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. as provide the consumer case , also the entrepreneur is the plaintiffs, make increasing a consumer case go up to the court. The appointment day can not do quickly according to the law . Besides, the rate of the judges is less than the quantity of case. The judge have to work hard and have no time

to using the inquiry role, questions in a consumer case. For example, call the evidence to investigation or even asks the witness with himself.

Moreover, the civil procedure and the evidence law of Thailand receive the influence of the common law country which use the accusatory system between the litigants in a lawsuit. The truth will appear when the both sides of litigants in a lawsuit have to fight and compete. In the civil procedure, the judge's use to be ignored in the civil case. We can say that the judge is the referee, just strictly control the litigants to perform under the law. The court especially consider the evidence that the litigants in a lawsuit presents him and have no duty to presents any witnesses or evidences, beneath equally of the litigants in a lawsuit although in the petty case that the law provide as inquisitorial system but the judge still be strictly and neutralist in a cases. Because the litigants in a lawsuit will think that the judge behaves to be unjust. In the consumer cases, the most of the plaintiffs is the entrepreneur. The judge still ignorant in the consumer case and think that this consumer case is not different from the petty case and the ordinary civil suit which the plaintiffs sue the defendant for repaying follow the promises, contract of sale about goods and service.

The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. provide as the inquisitorial system so the law provides "the consumer judicial officer". The consumer judicial officer is a new position, a government servant of Court of justice office. Performing to help the judge in consumer case and have very important role, for example checking and collecting all the evidence. The judge will understands the matters of the facts, can comprehend the issues, make the artfulness considers in the sense of question and more effective. However, performing helps the judge, the judge have to order or assign to perform the consumer judicial officer's duty otherwise the consumer judicial officer have no the power and discretion to checking and correcting the evidence. So the principle should be corrected and give the capability for the consumer judicial officer to help the judges without the limitation that the judge have to the order or assign to check and collect the evidences. Because of the judge will discretion all the evidence for fairly judgment. If the consumer judicial office help the

judge at the beginning of the first hearing from the litigants in a lawsuit, make a summarize report the facts and issue which is disputed, can call important evidences in a case or call the important expert witness, presents its to the judges completely. The proceeding of the consumer cases will be increasingly fast. The judge have all the facts of the cases from the consumer judicial office so the judge will ask the other of the facts which is defective or incomplete. The litigants just only explain the facts that still ambiguously. The consumer judicial office's role will help the judge take active role and do not ignorance anymore.

Therefore, The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. supposed to correct the definition of the meaning of "consumer case" which doesn't include a entrepreneur's plaintiffs sued the defendants who is consumer because of The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. is the procedure law. According to the procedure law is the step in suing or hearing in the court that enforce the substance law, for example: The Protection Consumer Act B.E. 2522 which is bound for protect only the rights of a consumer. So The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. enforce lead to the consumer do not be enforce in the same direction with the substance law. The Consumer Procedure Protection Act 2008 B.E. is still inappropriate a lawsuit follow the intention of the law aforementioned.